

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2017. OKTÓBER – NOVEMBER

ELISMERÉSEK

* **Papp Tihamér** ferences szerzetes, egykori beregszászi plébános részesült idén a *Pásztor Ferenc-díjban*, amely minden év októberében egy olyan személyt illet, aki áldozatos munkájával, szolgálatával hozzájárult a beregszászi római egyház-község életének kibontakozásához.

* A megyei közigazgatási hivatal nevében **Molnár Ildikó**, a megyei művelődési főosztály helyettes vezetője a Tiszapéterfalván megrendezett folklórfesztiválon elismerő oklevéllel tüntette ki **Kovály Csillát**, a Tiszabökényi Kultúrház igazgatóját, a helyi Tiszacsillag Leány- és Asszonykórus művészeti vezetőjét és **Nagy Anikót**, a Kárpátaljai Filharmonia Magyar Melódiák Kamaraegyüttes énekesnőjét.

* A Bethlen Gábor Alapítvány (BGA) *Márton Áron-émlékéremmel* tüntette ki **Matl Péter** munkácsi szobrászművészt, magyar honalapítási emlékművek alkotóját.

* Kitüntették **Zán-Fábián Sándor** kárpátaljai püspököt a magyarság és a keresztyénség védelméért végzett töredelmes munkájáért. A

Reformátusok Szatmárért Közhasznú Egyesület díját a mátészalkai reformációs ünnepségen vehette át.

* **Szergej Lavrov** orosz külügyminiszter *Puskin-éremmel* tüntette ki **Vidnyánszky Attila** Kossuth- és Jászai Mari-díjas rendezőt.

* Szép magyarsággal, kiegyensúlyozottan és közérthetően megírt, ifjúsági és oktatási témájú riportjaiért *Junior Prima-díjjal* jutalmazták Budapesten a *Kárpáti Igaz Szó* újságíróját, **Simon Ritát**.

OKTÓBER

* Ungváron a Lehoczky Tivadar Kárpátaljai Megyei Honismereti Múzeumban *Kelet- és Közép-Európa a kulturális törésvonalak mentén a XI–XII. században: dinasztiák, háborúk, vallások* címmel tartottak nemzetközi tudományos konferenciát a Kárpátaljai Magyar Oktatásért Alapítvány és az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézete szervezésében.

* A Tiszapéterfalvai Kultúrházban lezajlott a XXVII. Kárpátaljai Magyar Folklórfesztivál a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI), az Uk-

rajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ), a Magyar Értelmiségek Kárpátaljai Közössége (MÉKK), a megyei állami közigazgatás művelődési főosztálya, nemzetiségi és vallásügyi főosztálya, a Nagyszőlősi járási állami közigazgatási hivatal és a Tiszapéterfalvai Községi Tanács szervezésében. A rendezvényt **Zubánics László**, az UMDSZ elnöke nyitotta meg. A jelenlévő fellépőket **Dupka György**, a MÉKK elnöke, **Molnár Ildikó**, a megyei művelődési főosztály helyettes vezetője, **Szabó Tibor**, az UMDSZ művelődési szakbizottságának elnöke és mások üdvözölték.

* A beregszentmiklósi várkastély udvarán megtartották a Pro Arte–Munkács civil szervezet által szervezett IV. Kárpátaljai Nemzetközi Szobrásztábor záróünnepségét. **Matl Péter**, a szervezet elnöke elmondta, hogy Ole Videbæk Dániából, **Said Ahmedi** Iránból, **Piotr Brozek** Lengyelországból, **Balanyi Zoltán** Magyarországról, **Rhea Marmentini** Spanyolországból, **Ivan Demjan** az ukrainai Velétéről, **ifj. Hidi Endre** Nagydobronyból érkezett. A 6 résztvevő két hét alatt komoly műveket formált, amelyek a jövőben meggyenk különböző településeire (Veléte, Gut, Palágykomoróc a munkácsi járási Nádaspatak/Trosztjanica) kerülnek.

* Budapesten a Forrás Galériában **Dupka György**, a MÉKK el-

nöke megnyitotta **Klisza János** ungvári festő kiállítását.

* A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség a 2017-re meghirdetett Szent László-év alkalmából a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán tudományos konferenciát rendezett. A tudományos tanácskozást **Majnek Antal** munkácsi megyéspüspök nyitotta meg.

* Az egykor európai hírű szobrász-modellőr Schossel András öntöttvasból készült, művészi értéket képviselő ellopott síremléke helyén a KMKSZ Munkácsi Középszintű Szervezete betonból újra formáztatta az öntöttvas síremlék pontos mását. A pótoltt síremlék ünnepélyes felavatásán beszédet mondott **Kovácsik Antónia** ungvári magyar konzul, **Brenzovics László** parlamenti képviselő, a KMKSZ elnöke, **Szerhij Hajdaj**, a Munkácsi Járási Állami Közigazgatási Hivatal elnöke, **Kopriva Attila**, a művészettörténet kandidátusa, a Kárpátaljai Művészeti Főiskola tanszékvezető tanára **Mikola Dub**, Kölcsey (Кольчино) nagyközség polgármestere, **Emma Ruszin** szobrászművész.

* Az UNE magyar karán megrendezett író-olvasó találkozó, a Fiala Írók Szövetsége és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság közös rendezvényén **Szöllősi Mátyás** költővel, íróval, fotográfussal **Csordás László** beszélgetett.

* Budapesten, a Duna palotában a DigiSun stúdió bemutatta a *Kárpátaljai Tragédia* című filmet. Mások mellett **Hajduk Márta**, a film rendezője üdvözölte a vendégeket, a 93 éves tiszabökényi **Fóris Kálmánt**, továbbá **dr. Bognár Zalán** történészt és a dokumentumfilm elkészítésében közreműködő személyeket. A filmet **dr. Szakály Sándor** történész mutatta be. **dr. Dupka György** történész, a film egyik szereplője rövid tájékoztatót tartott a kárpátaljai magyarság újabb tragédiáiról, az új oktatási törvény elfogadásának belátható következményeiről.

Ungváron, a Posta téren lévő '56-os emlékműnél **Buhajla József**, Magyarország ungvári főkonzulja köszöntötte a forradalom évfordulója alkalmából szervezett ungvári megemlékezés résztvevőit. Mások mellett ünnepi beszédet tartott **Brenzovics László**, a KMKSZ elnöke, **Zubánics László**, az UMDSZ elnöke, **Henagyij Moszkal** kormányzó, az '56-os túlélők részéről pedig **Milován Sándor**. Ezt követően elhelyezték az emlékezés virágait a Posta téri emlékműnél és az ungvári börtön bejáratánál lévő domborműves emléktáblánál.

* A Magyar Írószövetség és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság közös rendezvényén, Budapesten mutatkozott be **Shrek Tímea**, **Csornyij Dávid** és **Nagy Tamás**. Az

estet **Szentmártoni János**, az Írószövetség elnöke nyitotta meg, a beszélgetést **Csordás László** moderálta.

* Az UMDSZ támogatásával Palágykomorócon felavatták a magyarországi **Balanyi Zoltán** szobrász *Hidak* című alkotását. A támogatók nevében mások mellett **Zubánics László** elnök, **Matl Péter** szobrász, **Buhajla József** főkonzul, **Illár József** polgármester tartott avatóbeszédet.

* A viski Kölcsey Ferenc Középiskolában Matl Péter Munkácson élő művész *Ötösével* című alkotásaiból nyílt kiállítás, amelyek a művészet eszközeivel mutatják be a Gulág borzalmait.

NOVEMBER

* Az 1956-os forradalom áldozatainak emléknapját rendezték meg Berettyóújfaluban, a Nadányi Zoltán Művelődési Házban, ahol **dr. Dupka György** GULÁG-kutató tartott előadást *1956 Kárpátalján* címmel. Az előadás keretében bemutatták **Kocsis Csaba** *Elrabolt ötven évem... XX. századi emlékek szintézise* című könyvét (Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 2017.)

* Budapesten a Kárpátaljai Szövetség elnöksége megrendezte a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság estjét. A bemutatkozást követően **Csordás László**, **Marcák Gergely**, **Ker-**

tész Dávid, Shrek Tímea és Szabó P. Dóra felolvastak műveikből.

* A hónap elején megrendezésre kerültek a Kárpátaljai magyar irodalmi napok, valamint a XI. Együtt Író-tábor. A rendezvénysorozat helyszínei Ungvár, Munkács, Gát, Beregszász, Nagyberég, Nagyszőlős, Karácsfalva, Péterfalva, Tiszabökény, Tivadarfalva, Nagypalád tanintézményei, könyvtárai voltak. A szervezők tartalmas programmal várták az *Együtt* szerkesztőbizottságát, aktív szerzőit és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság tagjait. A felkért alkotók közül egyes napi programokban részt vett: **Pomogáts Béla** (Budapest), **Móricz László** (Stockholm), **Vári Fábián László** (Mezővári), **Dupka György** (Ungvár), **Kocsis Csaba** (Berettyóújfalva), **Oláh András** (Mátészalka), **Lengyel János** (Beregszász-Budapest), **Bakos Kiss Károly** (Beregújfalva), **Csordás László** (Eszeny), **Kertész Dávid** (Beregszász), **Marcusák Gergely** (Kincseshomok), **Shrek Tímea, Nagy Tamás** (Beregszász), **Weinrauch Katalin** (Beregszász), **Szemere Judit** (Beregszász) és mások.

A rendezvénysorozat résztvevői a pénteki zárónapon a Tiszapéterfalvai Kölcsey Középiskolában a település neves fiára, Kiss Ferenc irodalomtörténészre (Péterfalva, 1928. november 11. – Budapest, 1999. október 30.) emlékeztek, majd megkoszorúzták a tanintézmény falán lévő emléktáblát.

*Erzsébet osztrák császárné, magyar királyné, ismertebb nevén Sissi tiszteletére állítottak róla mintázott emlékművet a Perecsényi járásban, a Vojevodino turistabázison. Alkotója **Kolodkó Mihály** ungvári szobrász.

* *Innovatív munkamódszerek a könyvtárakban* címmel könyvtáros-továbbképzésre került sor Nagyszőlősön a KMMI és a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár szervezésében. Háziaszony: **Vaskeba Katalin** igazgató. Az ugocsai és a felső-Tisza-vidéki könyvtárosoknak **Dr. Vraukóné Lukács Ilona** főtanácsos, segédkönyvtáros képzésért felelős szakmai vezető tartott szakmai előadást.

* Életének 45. évében elhunyt **Brenzovics Marianna** háromkötetes író, a beregszászi magyar főiskola Magyar Nyelv és Irodalom Tanészékének oktatója.

* **Tóth Róbert** festőművész alkotásaiból nyílt tárlat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A rendezvény a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társasága és a Rákóczi-főiskola szervezésében valósult meg. Az esemény megnyitóján a jelenlévőket **Kulin Ágnes**, a Révész Imre Társaság elnöke köszöntötte, aki bemutat-ta **Tóth Róbert** alkotási folyamatát, alkotói világát és munkáit.

* A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán *Indivisibiliter ac Inseparabiliter – Feloszthatatlanul és elválaszthatatlanul* címmel tudományos konferenciát rendeztek a kiadvány 150. évfordulója alkalmából, amelyet **Orosz Ildikó**, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora, **Csatáry György**, a Lehoczky Tivadar Társadalomtudományi Kutatóközpont vezetője nyitott meg.

* „*Nevük élni fog nemzedékről nemzedékre.*” *Múltidézés a Kárpát-medencében: szovjet katonai megtorlás, GULÁG és GUPVI táborok, áldozatok, emlékhelyek...* témakörben nemzetközi emlékkonferenciára került sor Beregszászban, az Európa-Magyar Házban. A rendezvényt **dr. Zubánics László**, a KMMI elnöke és **dr. Tóth Mihály**, a Szolyvai Emlékparkbizottság elnöke nyitotta meg.

* A Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszermunkások emlékére záróprogramjaiba illeszkedve a kárpátaljai magyar és német nemzetiségű férfilakosság 1944 őszi „malenkij robotra” történt elhurcolásáról való méltó megemlékezésékként a Szolyvai Emlékparkbizottság a történelmi egyházakkal, valamint magyar és német társadalmi szervezetekkel közösen ökumenikus istentisztelettel egybekötött koszorúzást tartott a Szolyvai Emlékparkban. A megemlékezés keretében sor került – a Gulág Emlékbizottság által

támogatott – az anyaországi Csonka-Bereg 23 településéből 1768, valamint a szlovákiai Ung-vidék 17 községéből elhurcolt 199 áldozat nevét megőrző 22 emléktábla felavatására, felszentelésére. Ugyanitt a történelmi egyházak lelkipásztorai felszentelték a sztálini terror áldozataivá vált magyar parlamenti képviselőket, felsőházi tagok emlékjelét is.

* Másodszor tartottak búcsút Szt. Erzsébet tiszteletére a Tiszabökényi Árpád-házi Szt. Erzsébet és a Mártírok templomában. Körmenettel egybekötve búcsús szentmisét celebrált **Majnek Antal** megyéspüspök. A búcsú végzetével a jelenlévők a tiszabökényi és a farkasfalvai elhurcoltak emlékművénel megemlékezést és koszorúzást tartottak. Az egybegyűlteket **Dupka György** történész köszöntötte.

* A mai Kárpátalja történetét a 8. századtól 1920-ig bemutató állandó kiállítást nyitott meg **Grezsa István** kormánybiztos az ungvári várban. Avatóbeszédet tartott **Potápi Árpád János**, a Miniszterelnökség nemzetpolitikáért felelős államtitkára, **Mihajlo Rivisz**, Kárpátalja megyei tanácselnöke, **Vaszil Seba**, a Lehoczky Tivadar Kárpátalja Megyei Múzeum igazgatója.

* „*Nekem áldott az a bölcső, mely magyarrá ringatott...*” – címmel a 200 éve született Arany Jánosról tartott emlékműsort **Tóth Péter Lóránd** versvándor, Radnó-

ti-díjas versmondó 10 kárpátaljai magyar településen.

* Budapesten, az V. kerületi Honvéd téren álló Gulág-emlékműnél a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknapiján megemlékezésre került sor a magyar kormány szervezésében. A Szolyvai Emlékparkbizottságot **dr. Dupka György** történész képviselte.

* Budapesten, a Ferencvárosi pályaudvar – MNL Málenkij Robot emlékhelyen a Szovjetunióba hurcolt magyar politikai rabok és kényszermunkások emléknapiján, a Magyar Nemzeti Múzeum rendezésében megnyitották *A pokol bugyrai... – Málenkij robot – Kényszermunka a Szovjetunióban* című kiállítást. A rendezvényen a Szolyvai Emlékparkbizottságot **dr. Dupka György** történész képviselte.

* Filmbemutatóra került sor Szalókán a helyi művelődési házban. *Kárpát-alja – Szalóka* című rövidfilmjéért **Mankovits Tamás** az idei első Rendezváltó Filmszemlén, Lakiteleken elnyerte a Honvédelmi Minisztérium és a Magyar Hírlap különdíját. Az 1944-ben elhurcolt kárpátaljai magyarok tragédiájáról 1989. november 26-án Szalókán tartott megemlékezésről, illetve egy jelképes temetésről szól, amelynek bemutatott túlélői már nem élnek, akik először beszélhetek nyíltan az 1944 novemberében munkatáborba hurcolt negyven ezer kárpátaljai magyar tragédiájáról.

* A beregszászi főiskola Fodó Sándor Kulturális Központjában bemutatták **Bertók László** és **Szarka Sándor** *A hit parázsa. Egy görögkatolikus pap küzdelme a KGB-vel a Gulágtól a rendszerváltozásig* című könyvét az Ortutay Elemér Görögkatolikus szakkollégium és a Göröggör szervezésében.

* Megrendezték az I. Kárpátaljai Magyar Irodalmi Napokat a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság szervezésében. A beregszászi Európa-Magyar Házban lezajlott megnyitón beszédet mondott **Vári Fábián László, Csordás László** és mások. A magyarországi, erdélyi, felvidéki és kárpátaljai alkotók, köztük **Nagy Zsuka, Varga Melinda, Oláh András, Végh Attila, Györffy Ákos, Finta Éva, Szöllőssy Balázs, Király Farkas, Nagy Hajnal Csilla, Demeter Zsuzsa, Pap Attila Zsolt, Serestély Zalán, André Ferenc, Tinkó Máté, Farkas Welmann Endre, Lőrincz P. Gabriella** fórumot, felolvasást, műhelymunkát és élő irodalmi órákat tartottak a beregszászi Európa-Magyar Házban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolában, az Ungvári Nemzeti Egyetemen, Beregszász, Ungvár, Nagyberég tanintézményeiben. A különböző helyszíneken a KVVIT-moderátorok: **Marcusák Gergely, Csordás László, Kovács Eleonóra, Csornyij Dávid, Kertész Dávid, Shrek Tímea, Gálfi Dezső.**

* A Nemzeti Örökség Intézete megrendezte a XVI. Országos Kegye-

let és Emlékezet Konferenciát a Parlament Felsőházi termében. A rendezvényen a Szolyvai Emlékparkbizottságot **dr. Dupka György** történész képviselte.

* A Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) harmadik alkalommal hirdette meg internetes versmondó versenyét, a pályázatok elbírálására és a győztesek kihirdetésére a hónap végén került sor.

* Az *Irodalmi Jelen* novemberi lapszámában többek **Marcásk Gergely** versei olvashatók. A lapban **Pomogáts Béla** *Erdélyi magyar tragédia – Szilágyi Domokos tragikus élete és költészete* címmel izgalmas tanulmányt ad közre.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Lágerversek, imák, könyörgések (Újrakiadás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 269. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Egy eltűnt férfigeneráció nyomában a GUPVI-GULÁG kárpátaljai túlélőinek vallomásaiból. Összeállította: Dupka György. Kárpátaljai Magyar Könyvek 270. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

A kereszt/tyén egyház üldözése Kárpátalján a kommunista rezsim

alatt, 1944-1991. Az állandó kiállítás katalógusa. Összeállította: Dupka György. Kárpátaljai Magyar Könyvek 262. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Kárpátaljai magyar férfiak a szovjet táborokban. Összeállította: Dupka György. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Dupka György, Fuchs Andrea: Kárpátaljai magyar művészek arcképcsarnoka. – Ungvár- Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Dupka György: Kárpátalja magyar művelődéstörténete. Kultúrtörténeti fejezetek Trianontól napjainkig. Történelmi szociográfia. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Kárpátaljai magyar nők a Gulágon. Összeállította: Dupka György. Utószó: Csordás László. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Különjárat. Fiatalkárpátaljai szerzők antológiája. Összeállító: Szemere Judit. Előszó: Füzesi Magda. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Historia et magistra vitae. Az I. Lehoczky Tivadar Helytörténeti és Néprajztudományi Konferencia anyagai (szerkesztő: Zubánics László, Kocsis Mária). – Kárpátaljai Magyar Oktató-sért Alapítvány-Intermix Kiadó, 2017.

A kivégzett, lágerekben elhunyt kárpátaljai magyar képviselők (1945-

1949). **Bródy András és társainak emlékkönyve.** Szerkesztette: dr. Dupka György, dr. Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 264. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, 2017.

Kocsis Csaba: *Elrabolt ötven évem.* XX. századi emlékek szintézise. (Bucsellá József és 56-os sors társai emlékére). Kárpátaljai Magyar Könyvek 258. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

A Kárpát-medencéből elhurcolt magyar és német rabok nyomában Oroszföldön és Kaukázus országai-ban. Nemzetközi emlékkonferencia anyagai, Makkosjánosi, 2016. november 18. Szerkesztette: dr. Dupka György, dr. Zubánics László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 256. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság-Intermix Kiadó, 2017.

Dupka György: *Magyar irodalmi élet és írásbeliség Kárpátalján.* Írástudókat adó táj kultúrtörténeti jellegzetességei, kortárs írók, irodalmi életet generáló intézmények adattára. – Kárpátaljai Magyar Könyvek 245. Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Szolyva. 1944-ben ez történt... Brosúra: magyar, ukrán, német, angol nyelven. Kárpátaljai Magyar Könyvek 259. – Ungvár-Budapest:

Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

„**Keressétek fel a sírom a szolyvai völgyben...**” *A stálinizmus áldozatainak seregszemléje a Szolyvai Emlékparkban* (A gránitlapokra felvésett és eddig ismert áldozatok névsora). Kárpátaljai Magyar Könyvek 263. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Kovács Elemér: *Kárpátaljai anekdoták kincstára.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 271. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Dupka György: *Emlékút a magyar rabok nyomában* (Oroszország, Baskíria, Csecsenföld, Kaukázus, Ázsia régióiban). Kárpátaljai Magyar Könyvek 265. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Kárpátaljai GULÁG Lexikon. (második, bővített kiadás). Kárpátaljai Magyar Könyvek 268. – Ungvár-Budapest: Szolyvai Emlékparkbizottság, Intermix Kiadó, 2017.

Dupka György: *A nagy háború (kollektív) emlékezete Kárpátalján.* Kárpátaljai Magyar Könyvek 260. – Ungvár-Budapest: Intermix Kiadó, 2017.

Összeállította: *Dupka György*

Együttműködő partnerünk a Magyar Művészeti Akadémia:

<http://www.mma.hu/az-akademia>